

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΡΧΕΙΩΝ (Δ.Σ.Α.)

Κώδικας Δεοντολογίας των Αρχειονόμων

*(Εγκριθείς από τη Γενική Συνέλευση του Δ.Σ.Α. στη 13η Σύνοδό της,
Πεκίνο, 6 Σεπτεμβρίου 1996)*

Μετάφραση

**Νίκος Παντελάκης
Ζήσιμος Συνοδινός**

ΑΘΗΝΑ 1998

INTERNATIONAL COUNCIL ON ARCHIVES
CONSEIL INTERNATIONAL DES ARCHIVES

Code of Ethics / Code de Déontologie

(Adopted by the General Assembly in its XIII session in Beijing (China) on 6 September 1996)

ICA Directory, 1997/Annuaire CIA, 1997, pp. 99-105.

Copyright για την ελληνική έκδοση:
Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία (Ε.Α.Ε.)
Τ.Θ. 76072, Ν. Σμύρνη 171 01

Ελληνική μετάφραση:
Νίκος Παντελάκης - Ζήσιμος Συνοδινός

Αθήνα, Μάιος 1998

Η μετάφραση στην ελληνική γλώσσα είναι ένα κείμενο αναφοράς. Δεν αποτελεί επίσημο κείμενο.

Εισαγωγή

- A.** Ένας κώδικας δεοντολογίας πρέπει να καθιερώνει υψηλά πρότυπα συμπεριφοράς για το επάγγελμα των αρχειονόμων.
Πρέπει να μυεί σε αυτά τα πρότυπα τους νεοεισερχόμενους στον επαγγελματικό χώρο, να υπενθυμίζει στους έμπειρους τις επαγγελματικές τους ευθύνες και να εμπνέει στο κοινό εμπιστοσύνη στο επάγγελμα.
- B.** Ο όρος *αρχειονόμοι* χρησιμοποιείται στον κώδικα αυτό με την πρόθεση να συμπεριλάβει όλους όσους ασχολούνται με τον έλεγχο, τη φροντίδα, τη φύλαξη, τη διατήρηση και τη διαχείριση των αρχείων.
- Γ.** Τα αρχειακά ιδρύματα και οι αρχειακές υπηρεσίες πρέπει να ενθαρρύνονται να υιοθετούν πολιτικές και πρακτικές που διευκολύνουν την εφαρμογή του παρόντος κώδικα.
- Δ.** Ο παρών κώδικας πρόκειται να αποτελέσει ένα γενικό πλαίσιο δεοντολογικής συμπεριφοράς για την καθοδήγηση των μελών στο επάγγελμα, και όχι να εξασφαλίζει συγκεκριμένες λύσεις σε ειδικά προβλήματα.
- Ε.** Οι κανόνες συνοδεύονται από σχόλια. Κανόνες και σχόλια μαζί αποτελούν τον **Κώδικα Δεοντολογίας**.
- ΣΤ.** Η εφαρμογή του Κώδικα εξαρτάται από την καλή πίστη των αρχειακών ιδρυμάτων και των αρχειακών εταιρειών. Η εφαρμογή αυτή μπορεί να πάρει τη μορφή μιας εκπαιδευτικής προσπάθειας και να καθιερώνει ένα μηχανισμό, που θα δίνει οδηγίες σε περίπτωση αμφιβολιών, θα ερευνά αντιδεοντολογικές συμπεριφορές και, αν θεωρείται σκόπιμο, θα επιβάλει και ποινές.

Ο Κώδικας

1. Οι αρχειονόμοι προστατεύουν την ακεραιότητα του αρχειακού υλικού έτσι ώστε να συνεχίσει εγγυημένα να αποτελεί αξιόπιστη μαρτυρία του παρελθόντος.

Το πρωταρχικό καθήκον των αρχειονόμων είναι να διατηρούν την ακεραιότητα των τεκμηρίων που βρίσκονται στη φροντίδα και τη φύλαξή τους. Κατά την εκτέλεση του παραπάνω καθήκοντός των πρέπει να σέβονται τα νόμιμα, αλλά μερικές φορές συγκρουόμενα, συμφέροντα και δικαιώματα των εργοδοτών, των ιδιοκτητών, των αναφερομένων στα τεκμήρια και των χρηστών, παλαιότερων, σημερινών και μελλοντικών. Η αντικειμενικότητα και η αμεροληψία των αρχειονόμων αποτελεί κριτήριο του επαγγελματισμού τους. Πρέπει να αντιστέκονται σε οποιαδήποτε πίεση να μεταχειριστούν αποδεικτικά στοιχεία με τέτοιο τρόπο που κρύβει ή διαστρεβλώνει τα ιστορικά γεγονότα.

2. Οι αρχειονόμοι αξιολογούν, επιλέγουν και διατηρούν το αρχειακό υλικό μαζί με το ιστορικό, νομικό και διοικητικό του πλαίσιο, ώστε, τηρώντας την αρχή της προέλευσης, να διαφυλάσσουν και να καθιστούν εμφανή την πρωτογενή συνάφεια των τεκμηρίων.

Οι αρχειονόμοι πρέπει να δρουν σύμφωνα με τις γενικώς αποδεκτές αρχές και πρακτικές. Πρέπει να εκτελούν τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με τις αρχές της αρχειονομίας, όσον αφορά τη δημιουργία, τη διατήρηση και τη διάταξη των ενεργών και ημιενεργών αρχείων -συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών και των αρχείων των πολυμέσων- την επιλογή και την εισαγωγή των τεκμηρίων σε αρχειακή φύλαξη, την προστασία, διατήρηση και συντήρηση των ιστορικών αρχείων που βρίσκονται στην εποπτεία τους καθώς και την ταξινόμηση, περιγραφή και δημοσίευση βοηθημάτων έρευνας που καθιστούν δυνατή τη χρήση των τεκμηρίων αυτών. Οι αρχειονόμοι οφείλουν να επιλέγουν και να εκκαθαρίζουν τα τεκμήρια με αμερόληπτη κρίση, που βασίζεται στη βαθιά γνώση των διοικητικών απαιτήσεων και της πολιτικής πρόσκτησης των αρχειακών τους ιδρυμάτων. Πρέπει να ταξινομούν και να περιγράφουν τα τεκμήρια που επιλέχθηκαν να διατηρηθούν, με βάση τις αρχειονομικές αρχές (δηλαδή την αρχή της προέλευσης και την αρχή της αρχικής ταξινόμησης) και τα αποδεκτά πρότυπα, όσο το δυνατό συντομότερα τους επιτρέπουν τα οικονομικά τους μέσα. Οι αρχειονόμοι ακολουθούν μια πολιτική πρόσκτησεων σύμφωνα με τους στόχους και τις οικονομικές δυνατότητες των ιδρυμάτων τους. Δεν πρέπει να αναζητούν ή να αποδέχονται προσκτήσεις που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την ακεραιότητα ή την ασφάλεια των τεκμηρίων, πρέπει να συνεργάζονται για να εξασφαλίσουν τη διατήρηση των εν λόγω τεκμηρίων στην πιο κατάλληλη αρχειακή υπηρεσία. Οι αρχειονόμοι οφείλουν να συνεργάζονται στον επαναπατρισμό των εκτοπισμένων αρχείων.

3. Οι αρχειονόμοι προστατεύουν την αυθεντικότητα των τεκμηρίων κατά την διάρκεια της αρχειακής επεξεργασίας, της διατήρησης και της χρήσης τους.

Οι αρχειονόμοι οφείλουν να μερμινούν ώστε η αρχειακή αξία των τεκμηρίων, - συμπεριλαμβανομένων και των ηλεκτρονικών ή των τεκμηρίων των πολυμέσων- να μην ελαττώνεται με τις αρχειακές εργασίες της αξιολόγησης, της ταξινόμησης και της περιγραφής, με τη συντήρηση και τη χρήση τους. Η οποιαδήποτε δειγματοληψία πρέπει να πραγματοποιείται με προσεκτικά υιοθετημένη μέθοδο και κριτήρια. Αντικατάσταση των πρωτοτύπων με άλλα υποστώματα πρέπει να γίνεται υπό το φως της νομικής, πραγματικής και πληροφοριακής αξίας των τεκμηρίων. Η προσωρινή αφαίρεση από κάποιο φάκελο απαγορευμένων στην πρόσβαση τεκμηρίων πρέπει να γνωστοποιείται στον χρήστη.

4. Οι αρχειονόμοι οφείλουν να εξασφαλίζουν την αδιάκοπη δυνατότητα πρόσβασης και τη σαφήνεια στο αρχειακό υλικό.

Οι αρχειονόμοι πρέπει να επιλέγουν τα τεκμήρια που θα διατηρηθούν ή θα καταστραφούν, με τέτοιο τρόπο ώστε να διασώσουν τις ουσιαστικές μαρτυρίες από τη δραστηριότητα του ιδιώτη ή του φορέα που τα παρήγαγε ή τα συσσωρεύσει, αλλά λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τους τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της έρευνας. Οι αρχειονόμοι πρέπει να έχουν συνείδηση ότι η απόκτηση τεκμηρίων ύποπτης προέλευσης, ακόμα και αν αυτά παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον, μπορεί να ενθαρρύνει το παράνομο εμπόριο αρχείων. Πρέπει να συνεργάζονται με τους άλλους συναδέλφους τους και με τις επίσημες δικωτικές αρχές για τη σύλληψη και την καταδίκη εκείνων που είναι ύποπτοι για κλοπή αρχειακού υλικού.

5. Οι αρχειονόμοι καταγράφουν, για να μπορούν να δικαιολογούν, τις ενέργειές τους που έχουν σχέση με την επεξεργασία του αρχειακού υλικού.

Οι αρχειονόμοι πρέπει να στηρίζουν πρακτικές κατάλληλης φύλαξης καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής των τεκμηρίων και να συνεργάζονται με τους δημιουργούς των σύγχρονων αρχείων στην υιοθέτηση νέων υποστωμάτων και νέων πρακτικών στη διαχείριση της πληροφορίας. Πρέπει να ενδιαφέρονται όχι μόνο για τη συλλογή του παλαιότερου αρχειακού υλικού αλλά να συνεργάζονται επίσης με τους διαχειριστές των σύγχρονων αρχείων, ώστε τα σημερινά συστήματα πληροφοριών και η ηλεκτρονική αρχειοθέτηση να λαμβάνουν από την αρχή υπόψη τους τις κατάλληλες διαδικασίες που θα εξασφαλίσουν τη διατήρηση των αξιόλογων σύγχρονων τεκμηρίων. Όταν διαπραγματεύονται με κατόχους αρχείων, υπηρεσίες ή ιδιώτες, τη μεταβίβαση τεκμηρίων, για να αποφασίσουν σωστά πρέπει να λάβουν υπόψη -αν είναι δυνατόν- τα ακόλουθα στοιχεία: το δικαίωμα μεταβίβασης, δωρεάς ή πώλησης, τις οικονομικές συμφωνίες και τα οφέλη, το σχεδιασμό της επεξεργασίας του υλικού, την πνευματική ιδιοκτησία και τους όρους της πρόσβασης. Οι αρχειονόμοι πρέπει να διατηρούν γραπτά ίχνη από τις προσκτήσεις, τις εργασίες συντήρησης και την όλη αρχειακή επεξεργασία των τεκμηρίων που πραγματοποιούν.

6. Οι αρχειονόμοι προωθούν την ευρύτερη δυνατή πρόσβαση στο αρχειακό υλικό και να παρέχουν αμερόληπτες υπηρεσίες σε όλους τους χρήστες.

Οι αρχειονόμοι πρέπει να ετοιμάζουν τα κατάλληλα εργαλεία έρευνας, γενικά και ειδικά για το σύνολο των τεκμηρίων που βρίσκονται υπό την εποπτεία τους. Πρέπει να προσφέρουν αμερόληπτες συμβουλές σε όλους τους ερευνητές, να αξιοποιούν όλες τις διαθέσιμες πηγές για να παρέχουν ένα ισορροπημένο εύρος υπηρεσιών. Οι αρχειονόμοι πρέπει να απαντούν ευγενικά και πρόθυμα σε οποιοδήποτε λογικό ερώτημα που αφορά τις συλλογές τους και να ενθαρρύνουν την ευρύτερη δυνατή χρήση τους μέσα στα πλαίσια που ορίζουν η πολιτική των αρχειακών ιδρυμάτων τους, η διατήρηση των συλλογών, οι διατάξεις του νόμου, τα ατομικά δικαιώματα και οι συμφωνίες με τους δωρητές. Οφείλουν να εξηγούν στους ερευνητές τους περιορισμούς τους σχετικούς με τη χρήση του υλικού και υποχρεώνονται να τους εφαρμόζουν ισότιμα. Οι αρχειονόμοι αποθαρρύνουν αδικαιολόγητους περιορισμούς στην πρόσβαση και τη χρήση των αρχείων, αλλά μπορούν να προτείνουν ή να δεχθούν ως όρο για την απόκτηση ενός αρχείου κάποιους σαφώς διατυπωμένους περιορισμούς για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Πρέπει να τηρούν πιστά και να εφαρμόζουν αμερόληπτα όλες τις συμφωνίες που γίνονται τη στιγμή της απόκτησης ενός αρχείου, αλλά, στην προοπτική φιλελευθεροποίησης της πρόσβασης, οφείλουν, μόλις οι συνθήκες αλλάξουν, να διαπραγματευθούν εκ νέου τους όρους αυτούς.

7. Οι αρχειονόμοι σέβονται και το δικαίωμα της πρόσβασης και το ιδιωτικό απόρρητο και ενεργούν μέσα στα πλαίσια της σχετικής νομοθεσίας.

Οι αρχειονόμοι φροντίζουν ώστε το επιχειρηματικό και το ιδιωτικό απόρρητο καθώς και η εθνική ασφάλεια να προστατεύονται, χωρίς να είναι αναγκαία η καταστροφή της σχετικής πληροφόρησης, ιδιαίτερα στην περίπτωση των ηλεκτρονικών αρχείων στα οποία η απαλοιφή και η επανεγγραφή πληροφοριών είναι μια διαδεδομένη πρακτική. Πρέπει να σέβονται την ιδιωτική ζωή των ατόμων που δημιούργησαν τα τεκμήρια ή αναφέρονται μέσα σ' αυτά, ιδιαίτερα μάλιστα εκείνων οι οποίοι δεν είναι πια δυνατόν να ερωτηθούν για τη διάθεση ή τη χρήση του εν λόγω υλικού.

8. Οι αρχειονόμοι αξιοποιούν την ιδιαίτερη εμπιστοσύνη που τους έχει δοθεί χάριν του γενικότερου δημόσιου συμφέροντος και αποφεύγουν να χρησιμοποιούν τη θέση τους για αθέμιτο όφελος, δικό τους ή τρίτων.

Οι αρχειονόμοι οφείλουν να απέχουν από δραστηριότητες που μπορούν να αποβούν σε βάρος της επαγγελματικής τους ακεραιότητας, αντικειμενικότητας και αμεροληψίας. Δεν πρέπει να αποβλέπουν σε οικονομικό ή οποιοδήποτε άλλο προσωπικό όφελος εις βάρος του ιδρύματος στο οποίο εργάζονται ή εις βάρος των χρηστών και των συναδέλφων τους. Οι αρχειονόμοι δεν συλλέγουν για λογαριασμό τους πρωτότυπα τεκμήρια και δεν συμμετέχουν σε κανενός είδους εμπόριο αρχείων. Πρέπει να αποφεύγουν εξωτερικές δραστηριότητες που θα

μπορούσαν να δημιουργήσουν στην κοινή γνώμη την εντύπωση μιας σύγκρουσης συμφερόντων. Οι αρχειονόμοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν το αρχαιακό υλικό του ιδρύματός τους για προσωπική έρευνα και δημοσίευση, εφόσον η εργασία αυτή γίνεται με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους υπόλοιπους χρήστες του ίδιου υλικού. Δεν πρέπει να αποκαλύπτουν ή να χρησιμοποιούν πληροφορίες που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια της αρχαιακής εργασίας τους σε μη προσπελάσιμο υλικό. Τα προσωπικά ερευνητικά και εκδοτικά τους ενδιαφέροντα δεν πρέπει να επηρεάζουν τη σωστή εκτέλεση των επαγγελματικών ή διοικητικών τους καθηκόντων για τα οποία έχουν προσληφθεί. Όταν οι αρχειονόμοι χρησιμοποιούν το αρχαιακό υλικό του ιδρύματός τους, δεν πρέπει να αξιολογούν αδημοσίευτα ευρήματα των ερευνητών, χωρίς προηγουμένως να τους ειδοποιήσουν για την πρόθεσή τους αυτή. Μπορούν να γράφουν κριτικές και να σχολιάζουν, στα γνωστικά ιστορικά τους πεδία, τις εργασίες άλλων, συμπερισλαμβανόμενων και των εργασιών που βασίστηκαν στα τεκμήρια τα οποία φυλάσσουν τα αρχαιακά τους ιδρύματα. Οι αρχειονόμοι δεν πρέπει να επιτρέπουν σε ανθρώπους έξω από τον επαγγελματικό τους χώρο να επεμβαίνουν στις επαγγελματικές ασχολίες και τις υποχρεώσεις τους.

9. Οι αρχειονόμοι επιδιώκουν την ανώτερη επαγγελματική επίδοση, εκσυγχρονίζοντας συστηματικά και αδιάκοπα τις αρχειονομικές τους γνώσεις και μοιραζόμενοι μεταξύ τους τα αποτελέσματα της έρευνας και της εμπειρίας τους.

Οι αρχειονόμοι προσπαθούν να αναπτύσσουν την επαγγελματική τους γνώση και εμπειρία, συντελώντας στην πρόοδο της αρχειονομίας και φροντίζοντας ώστε οι συνεργάτες τους, των οποίων την εκπαίδευση και τις δραστηριότητες επηγεύουν, να μπορούν επαρκώς να εκτελούν τα καθήκοντά τους.

10. Οι αρχειονόμοι συμβάλλουν στη διαφύλαξη και την αξιοποίηση της παγκόσμιας ιστορικής κληρονομιάς συνεργαζόμενοι μεταξύ τους καθώς και με μέλη άλλων επαγγελματικών κλάδων.

Οι αρχειονόμοι επιδιώκουν να προάγουν τη συνεργασία, αποφεύγοντας τις συγκρούσεις, με τους επαγγελματίες συναδέλφους τους, καθώς και να ξεπερνούν τις δυσκολίες, ενθαρρύνοντας το σεβασμό στα αρχαιακά πρότυπα και τον κώδικα δεοντολογίας. Οι αρχειονόμοι πρέπει να συνεργάζονται με τα μέλη συγγενών επαγγελματικών κλάδων στη βάση του αμοιβαίου σεβασμού και της αλληλοκατανόησης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ (Ε.Α.Ε.)

1. *Η φντισιογνωμία του αρχειακού*, (E. Franz, B. Delmas, P. Signond, C. Couture, P. René-Bazin, A. Menne-Haritz, P. Carucci, A. Thurston). Επιμέλεια-Μετάφραση: Νέστορας Μπαμίδης – Λίτσα Μπαφρούνη, Επιτροπή Επιμόρφωσης και Αρχειακής Νομοθεσίας 1, Αθήνα 1991, σελ. 75
2. *Συμπόσιο Αρχειονομίας, Αρχεία και αρχειακοί: ένας ιστός. Κέρκυρα, 11-13 Οκτωβρίου 1991*. Συνοργανωτές: Νομαρχία Κερκύρας, Δήμος Κερκυραίων, Αρχεία Νομού Κερκύρας, Αθήνα 1992, σελ. 179
3. *Οδηγός Ιδιωτικών Αρχείων*, Επιτροπή Ιδιωτικών Αρχείων, πρώτη έκδοση Αθήνα 1993, σελ. 33 (εξαντλημένο)
4. *ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΛΙΟ ΑΡΧΕΙΩΝ, Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής Περιγραφής (Γενικό), Οριστική έκδοση*, Οττάβα 1994. Μετάφραση Χριστίνα Βάρδα – Νίκος Ε. Καραπιδάκης, Αθήνα 1995, σελ. 25
5. *Η πρόσβαση στα αρχεία: δυνατότητες, δεοντολογία, απόρρητο. Στρογγυλή Τράπεζα* (Φ. Ηλιού, Ν. Καραπιδάκης, Β. Κρεμμυδάς, Α. Μήτρου, Γ. Μητροφάνης, Ζ. Συνοδινός). Εντευκτήριο Εκδηλώσεων Σχολής Μωραΐτη, Αθήνα, 24 Ιανουαρίου 1998, Θεσσαλονίκη 1998, σελ. 54
6. *Καταστατικό Ε.Α.Ε.*, Αθήνα 1990
7. *Κατάλογος Μελών Ε.Α.Ε. 1996*, Αθήνα, Δεκέμβριος 1996
8. *Δ.Σ.Α.: Κώδικας Δεοντολογίας των Αρχειονόμων*, Αθήνα, Ιούνιος 1998
9. *Περιοδικό Αρχειακά Νέα*, τεύχη 1 (Οκτώβριος 1990) – 17 (Ιούλιος 1998)

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

1. *Εγχειρίδιο Αρχειονομίας*, μετάφραση της έκδοσης Judith Ellis (editor): *Keeping Archives*, Second Edition, Sydney 1993, της Εταιρείας των Αυστραλών Αρχειονόμων (The Australian Society of Archivists)
2. *Πρακτικά του Α' Συμποσίου Αρχειονομίας, Πρέβεζα 12-16 Σεπτεμβρίου 1990*
3. *Τα αρχεία ελληνικών πολιτικών κομμάτων και πολιτικών προσωπικοτήτων, Ημερίδα, Αθήνα 14 Μαρτίου 1998*
4. *Δ.Σ.Α.-Συμβούλιο της Ευρώπης: Σχέδιο Πρότασης για μια πρότυπη ευρωπαϊκή πολιτική πρόσβασης στα αρχεία*, μετάφραση
5. *Ο Αρχειονόμος*, Περιοδική θεωρητική έκδοση